

УВС АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

Аудитын код: УВА-2022/02/НА-СТА-ТТЗ

Цахим хуудас:
www.audit.mn

Улаангом хот
2022 он

Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газар,

Дарга, тэргүүлэх аудитор: М.Батсуурь

Утас: 70453317, Цахим хаяг: BatsuuriM@audit.gov.mn

Аудитын менежер: М.Бат-Амгалан

Утас: 70453799, Цахим хаяг: Bat-Amgalanm@audit.gov.mn

Аудитор: Т.Амармэнд

Утас: 70453799, Цахим хаяг: Amarmendt@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1. Аудитын санал дүгнэлт	2
2. Аудит хийсэн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	3
3. Аудитын тайлан	16
3.1 Ерөнхий зүйл	16
3.2 Шалгагдагч этгээд, түүний орчин ба дотоод хяналт	16
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	17
3.4 Материаллаг байдал	17
3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга	18
3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	20
3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг	21
3.8 Аудитын гол асуудал	21
3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	21
3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	22
3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	22
3.12 Аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим сорил түүний үр дүн	22
4. Аудитын илрүүлэлт	23
5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл	23

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын олон улсын стандарт
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар

**УВС АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

213400, Увс аймаг, Улаангом сум,
Ө.Бадрахын гудамж
Утас: 70-45-33-17, Факс: (976)70-45-33-17,
E-mail: uvs@audit.gov.mn

2022.03.24 № УВА-2022/02/НА-СТА-ТТЗ
танай _____-ны № _____-т

ӨНДӨРХАНГАЙ СУМЫН ЗАСАГ
ДАРГА Г.ТӨМӨРЧӨДӨР ТАНАА

Зөрчилгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Өндөрхангай сумын Засаг дарга нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, шалгагдагч этгээдээс хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Засаг дарга нь санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт гэдэг нь дээд түвшний баталгаа боловч материаллаг буруу илэрхийлэл байгаа тохиолдолд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүгдийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

М.БАТЦУУРЬ

0200200236

2.1. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	684,688,277.20	1,042,613,862.27
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	308,442,911.22	545,226,607.33
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	308,442,911.22	545,226,607.33
31210	Төгрөг	308,442,911.22	545,226,607.33
31211	Төрийн сангийн харилцах	308,442,911.22	545,226,607.33
33	АВЛАГА	191,935,316.00	272,043,754.00
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	0.00	119,987,700.00
33500	Бусад авлага	32,974,588.00	67,491,588.00
33510	Байгууллагаас авах авлага	4,000,000.00	27,000,000.00
33520	Хувь хүмүүсээс авах авлага	28,974,588.00	40,491,588.00
33600	Зээлийн авлага	158,960,728.00	84,564,466.00
33610	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн авлага	158,960,728.00	84,564,466.00
33612	Хувь хүмүүст олгосон зээл	158,960,728.00	84,564,466.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	184,310,049.98	225,343,500.94
35100	Түүхий эд материал	17,768,423.78	46,916,319.43
35110	Тусгай зориулалттай материал	17,220,923.78	23,166,478.53
35130	Эм боох материал	547,500.00	23,749,840.90
35400	Хангамжийн материал	166,541,626.20	178,427,181.51
35410	Бичиг хэргийн материал	22,546,874.20	22,551,520.20
35420	Аж ахуйн материал	86,015,579.00	101,808,881.15
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	898,000.00	1,798,000.00
35440	Түлш, шатах тослох материал	700,000.00	776,800.00
35450	Барилгын засварын материал	1,688,000.00	3,497,000.00
35460	Хүнсний материал	13,908,823.00	21,291,082.50
35470	Бусад хангамжийн материал	40,784,350.00	26,703,897.66
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	4,372,277,968.53	5,787,952,870.44
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	4,372,277,968.53	5,787,952,870.44
39200	Биет хөрөнгө	4,202,261,368.48	5,602,994,270.35
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	4,031,490,208.44	5,441,056,887.19
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-543,244,556.04	-884,215,195.87
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	180,689,905.00	411,094,905.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-130,211,307.59	-142,904,262.97
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	890,319,181.76	1,114,170,584.39
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-558,008,842.26	-674,610,021.78
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	292,947,759.07	294,668,519.14
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-179,217,537.33	-175,205,567.62
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	246,987,598.60	261,805,298.60
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-102,768,683.06	-116,144,517.62
39300	Биет бус хөрөнгө	170,016,600.05	184,958,600.09
39301	Програм хангамж	6,775,000.00	7,215,000.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-6,479,999.95	-6,179,999.91
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	169,721,600.00	183,923,600.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	5,056,966,245.73	6,830,566,732.71
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	12,305,590.77	33,942,016.60
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	12,305,590.77	33,942,016.60

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

41300	Өглөг	12,305,590.77	33,942,016.60
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	70,330.00	0.00
41360	Бусад өглөг	12,235,260.77	33,942,016.60
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	12,235,260.77	33,942,016.60
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	5,044,660,654.96	6,796,624,716.11
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	5,044,660,654.96	6,796,624,716.11
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	2,979,446,547.68	3,622,651,021.68
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	937,224,998.12	1,844,310,921.80
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	1,033,681,247.40	615,959,958.27
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-96,456,249.28	1,228,350,963.53
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	1,127,989,109.16	1,329,662,772.63
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	5,056,966,245.73	6,830,566,732.71

2.2. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ҮР ДҮНГИЙН ТАЙЛАН

/Төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	3,381,713,803.36	4,785,328,526.96
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	95,115,678.46	217,415,601.31
110	Орлогын албан татвар	59,908,102.86	67,116,308.31
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	59,908,102.86	67,116,308.31
110002	Үйл ажиллагааны орлого	743,500.00	11,813,348.33
110003	Хөрөнгийн орлого	33,908,167.86	47,263,679.98
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	266,000.00	5,319,600.00
110008	Шууд бус орлого	24,990,435.00	2,719,680.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	3,268,000.00	90,478,830.00
113002	Бууны албан татвар	3,268,000.00	2,460,000.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	0.00	88,018,830.00
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	31,939,575.60	59,820,463.00
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	4,581,882.00	1,439,240.00
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	1,114,682.00	1,296,240.00
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	3,107,200.00	0.00
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	360,000.00	143,000.00
1181	Газрын төлбөр	675,653.60	969,445.00
118101	Газрын төлбөр	675,653.60	969,445.00
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	26,682,040.00	57,411,778.00
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	26,142,040.00	56,901,778.00
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	540,000.00	510,000.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	221,301,541.38	1,358,158,762.65
120	Нийтлэг татварын бус орлого	221,301,541.38	1,358,158,762.65
120003	Торгуулийн орлого	0.00	18,325,500.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	28,608,080.00	184,618,971.54
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	5,704,216.00	13,717,547.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	0.00	37,774,500.00
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	22,903,864.00	133,126,924.54
120009	Бусад орлого	8,276,620.00	1,260,000.00
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	170,469,479.00	1,141,261,618.00
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Бараа материал	13,947,362.38	12,692,673.11
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	3,065,296,583.52	3,209,754,163.00
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,464,121,872.00	2,032,565,779.00
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,317,480,400.00	1,851,683,900.00
131008	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	146,641,472.00	180,881,879.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	67,389,383.00	231,458,154.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	0.00	16,591,000.00
131103	ЗГНХ, ЗДНХөрөнгө, түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	47,000,000.00	9,896,000.00

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	18,918,483.00	58,265,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,470,900.00	146,706,154.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,512,030,500.00	768,798,600.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	798,252,200.00	0.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	713,778,300.00	768,798,600.00
1330	Төсвийн захирагчдаас	21,754,828.52	0.00
133002	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	21,754,828.52	0.00
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	0.00	176,931,630.00
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	0.00	176,931,630.00
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	3,345,975,952.64	3,332,001,169.05
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	3,345,975,952.64	3,332,001,169.05
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,386,031,286.66	3,176,931,598.83
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,407,738,739.25	1,891,941,250.10
210101	Үндсэн цалин	1,023,687,008.25	1,464,810,479.64
210102	Нэмэгдэл	219,955,119.00	233,902,244.40
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	0.00	8,944,045.00
210104	Урамшуулал	100,214,744.00	119,490,983.97
210105	Гэрээт ажлын хөлс	63,881,868.00	64,793,497.09
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	178,172,343.12	241,597,985.54
210201	Тэтгэврийн даатгал	121,164,607.50	171,838,723.48
210202	Тэтгэмжийн даатгал	14,097,513.79	17,823,602.89
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	11,407,426.68	14,379,856.38
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,816,316.25	3,524,309.15
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	28,686,478.90	34,031,493.64
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	226,451,494.88	264,381,508.67
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,388,223.63	10,461,868.61
210302	Түлш, халаалт	213,913,271.25	253,076,840.06
210303	Цэвэр, бохир ус	150,000.00	842,800.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	49,638,359.00	95,601,855.90
210401	Бичиг хэрэг	7,583,550.00	12,283,526.00
210402	Тээвэр, шатахуун	28,157,070.00	58,558,190.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,743,045.00	5,992,299.90
210404	Ном, хэвлэл	243,200.00	276,000.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,175,980.00	1,539,040.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	7,735,514.00	13,568,300.00
210408	Бараа материал акталсны зардал	0.00	3,384,500.00
2105	Нормативт зардал	46,980,080.00	167,389,411.50
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	284,700.00	116,969,353.50
210502	Хоол, хүнс	44,146,380.00	47,599,558.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,549,000.00	2,820,500.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	10,277,540.00	7,125,900.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	330,000.00	539,300.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	0.00	83,000.00
210604	Урсгал засвар	9,947,540.00	6,503,600.00

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

2107	Томилолт, зочны зардал	3,484,000.00	8,376,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	3,484,000.00	8,376,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	20,085,232.00	38,281,047.55
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	16,744,060.00	31,602,811.55
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	774,000.00	1,879,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	281,150.00	461,550.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	209,474.00	220,274.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55,000.00	121,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,618,300.00	3,078,500.00
210807	Газрын төлбөр	403,248.00	917,712.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	443,203,498.41	462,236,639.57
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	22,753,920.00	83,907,560.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	8,505,600.00	10,635,400.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	411,943,978.41	367,693,679.57
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	959,944,665.98	155,069,570.22
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	61,239,414.00	120,030,417.60
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	40,716,700.00	0.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	15,438,714.00	62,855,992.60
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	5,084,000.00	57,174,425.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	0.00	1,483,000.00
213305	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	0.00	1,483,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	820,007,028.52	0.00
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	798,252,200.00	0.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	20,939,225.52	0.00
213405	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	815,603.00	0.00
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	78,698,223.46	33,556,152.62
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	78,698,223.46	33,556,152.62
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	35,737,850.72	1,453,327,357.91
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	132,194,100.00	224,976,394.38
225001	Үндсэн хөрөнгө, бараа материал худалдсаны гарз	0.00	2,018,017.08
225005	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал	0.00	8,198,397.30
225010	Үнэ төлбөргүй гарсан зардал - Үндсэн хөрөнгө	132,194,100.00	214,759,980.00
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	-96,456,249.28	1,228,350,963.53

2.3. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

/Төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	3,236,939,293.98	3,458,138,873.31
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	95,115,678.46	217,415,601.31
110	Орлогын албан татвар	59,908,102.86	67,116,308.31
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	59,908,102.86	67,116,308.31
110002	Үйл ажиллагааны орлого	743,500.00	11,813,348.33
110003	Хөрөнгийн орлого	33,908,167.86	47,263,679.98
110004	Хөрөнгө борлуулсны орлого	266,000.00	5,319,600.00
110008	Шууд бус орлого	24,990,435.00	2,719,680.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	3,268,000.00	90,478,830.00
113002	Бууны албан татвар	3,268,000.00	2,460,000.00
113004	Малд ногдуулах албан татвар	0.00	88,018,830.00
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	31,939,575.60	59,820,463.00
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	4,581,882.00	1,439,240.00
118001	Улсын тэмдэгтийн хураамж	1,114,682.00	1,296,240.00
118006	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	3,107,200.00	0.00
118009	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	360,000.00	143,000.00
1181	Газрын төлбөр	675,653.60	969,445.00
118101	Газрын төлбөр	675,653.60	969,445.00
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	26,682,040.00	57,411,778.00
118201	Ойн нөөц ашигласны төлбөр	26,142,040.00	56,901,778.00
118203	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	540,000.00	510,000.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	58,555,032.00	145,473,809.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	58,555,032.00	145,473,809.00
120003	Торгуулийн орлого	0.00	18,325,500.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	50,278,412.00	125,888,309.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	50,278,412.00	88,113,809.00
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	0.00	37,774,500.00
120009	Бусад орлого	8,276,620.00	1,260,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	3,083,268,583.52	3,095,249,463.00
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,464,121,872.00	2,032,565,779.00
131007	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,317,480,400.00	1,851,683,900.00
131008	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	146,641,472.00	180,881,879.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	81,361,383.00	236,941,154.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	70,000.00	16,591,000.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	60,972,000.00	13,896,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	18,918,483.00	58,265,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	1,400,900.00	148,189,154.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,512,030,500.00	768,798,600.00

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	798,252,200.00	0.00
132006	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт / аймгаас авсан санхүүгийн дэмжлэг/	713,778,300.00	768,798,600.00
1330	Төсвийн захирагчдаас	25,754,828.52	0.00
133002	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	25,754,828.52	0.00
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	0.00	56,943,930.00
134002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	0.00	56,943,930.00
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,966,704,033.00	2,961,952,197.20
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,966,704,033.00	2,961,952,197.20
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,002,749,381.02	2,827,676,899.58
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,407,536,870.02	1,889,296,920.65
210101	Үндсэн цалин	1,023,485,139.02	1,459,263,258.81
210102	Нэмэгдэл	219,955,119.00	235,163,648.40
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	0.00	8,944,045.00
210104	Урамшуулал	100,214,744.00	122,149,194.97
210105	Гэрээт ажлын хөлс	63,881,868.00	63,776,773.47
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	175,701,745.12	247,691,996.76
210201	Тэтгэврийн даатгал	119,420,017.80	175,317,317.72
210202	Тэтгэмжийн даатгал	14,199,378.79	18,205,394.26
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	11,361,178.68	14,601,255.91
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	2,818,662.25	3,613,662.27
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	27,902,507.60	35,954,366.60
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	225,497,204.88	280,531,702.27
210301	Гэрэл, цахилгаан	12,422,473.63	10,461,448.61
210302	Түлш, халаалт	212,894,731.25	269,227,453.66
210303	Цэвэр, бохир ус	180,000.00	842,800.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	45,829,585.00	100,602,181.90
210401	Бичиг хэрэг	5,748,560.00	7,398,632.00
210402	Тээвэр, шатахуун	26,906,000.00	57,763,750.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,562,045.00	5,967,299.90
210404	Ном, хэвлэл	785,350.00	683,600.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,865,930.00	5,836,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,961,700.00	22,952,900.00
2105	Нормативт зардал	37,073,794.00	146,121,390.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	324,500.00	85,825,231.00
210502	Хоол, хүнс	33,233,794.00	55,049,659.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	3,515,500.00	5,246,500.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	23,300,450.00	38,715,900.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	6,738,000.00	29,199,300.00
210602	Тавилга	8,161,650.00	0.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	100,000.00	583,000.00

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210604	Урсгал засвар	8,300,800.00	8,933,600.00
2107	Томилолт, зочны зардал	3,484,000.00	8,376,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	3,484,000.00	8,376,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	21,135,732.00	10,055,548.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	17,474,060.00	3,377,312.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	774,000.00	1,879,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	270,150.00	461,550.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	220,474.00	220,274.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55,000.00	121,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,938,800.00	3,078,500.00
210807	Газрын төлбөр	403,248.00	917,712.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	63,190,000.00	106,285,260.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	46,483,000.00	91,821,510.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	16,707,000.00	14,463,750.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	963,954,651.98	134,275,297.62
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	61,249,400.00	99,236,145.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	40,716,700.00	0.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	15,438,700.00	42,061,720.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	5,094,000.00	57,174,425.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	0.00	1,483,000.00
213305	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	0.00	1,483,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	824,007,028.52	0.00
213401	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт төсөвт байгууллага	798,252,200.00	0.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	20,939,225.52	0.00
213405	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	4,815,603.00	0.00
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	78,698,223.46	33,556,152.62
213503	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	78,698,223.46	33,556,152.62
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	270,235,260.98	496,186,676.11
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	138,481,250.00	259,402,980.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	138,481,250.00	259,402,980.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	138,481,250.00	259,402,980.00
223001	Бусад хөрөнгө	132,194,100.00	243,759,980.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	6,287,150.00	15,643,000.00
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-138,481,250.00	-259,402,980.00
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	131,754,010.98	236,783,696.11
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	176,688,900.24	308,442,911.22
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	308,442,911.22	545,226,607.33

2.4. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ/ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
1	2020 оны 01-р сарын 01-нээрх үлдэгдэл	2,872,020,947.68	1,127,989,109.16	1,033,681,247.40	5,033,691,304.24
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	2,872,020,947.68	1,127,989,109.16	1,033,681,247.40	5,033,691,304.24
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.00	0.00	0.00	0.00
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	107,425,600.00	0.00	0.00	107,425,600.00
6	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0.00	0.00	0.00	0.00
7	Өмчид гарсан өөрчилөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
8	Зарласан ногдол ашиг	0.00	0.00	0.00	0.00
9	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	-96,456,249.28	-96,456,249.28
10	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	2,979,446,547.68	1,127,989,109.16	937,224,998.12	5,044,660,654.96
11	2021 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	2,979,446,547.68	1,127,989,109.16	937,224,998.12	5,044,660,654.96
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	1,478,557.80	1,478,557.80
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	2,979,446,547.68	1,127,989,109.16	938,703,555.92	5,046,139,212.76
14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.00	-1,478,557.80	0.00	-1,478,557.80
15	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0.00	0.00	0.00	0.00
16	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0.00	0.00	0.00	0.00
17	Өмчид гарсан өөрчилөлт	643,204,474.00	203,152,221.27	-322,743,597.65	523,613,097.62
18	Зарласан ногдол ашиг	0.00	0.00	0.00	0.00
19	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	1,228,350,963.53	1,228,350,963.53
20	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	3,622,651,021.68	1,329,662,772.63	1,844,310,921.80	6,796,624,716.11

2.5. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	3,304,189,800.00	2,938,083,370.58
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,817,095,600.00	2,743,823,390.58
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,770,393,200.00	2,697,197,245.58
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,866,301,600.00	1,848,636,892.65
210101	Үндсэн цалин	1,443,278,000.00	1,433,127,821.81
210102	Нэмэгдэл	220,854,400.00	220,639,057.40
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	8,976,000.00	8,944,045.00
210104	Урамшуулал	128,664,900.00	122,149,194.97
210105	Гэрээт ажлын хөлс	64,528,300.00	63,776,773.47
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	252,078,300.00	242,522,055.76
210201	Тэтгэврийн даатгал	177,388,100.00	170,147,376.72
210202	Тэтгэмжийн даатгал	18,672,600.00	18,205,394.26
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	14,938,100.00	14,601,255.91
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	3,734,500.00	3,613,662.27
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	37,345,000.00	35,954,366.60
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	302,464,800.00	280,531,702.27
210301	Гэрэл, цахилгаан	20,408,500.00	10,461,448.61
210302	Түлш, халаалт	280,756,300.00	269,227,453.66
210303	Цэвэр, бохир ус	1,300,000.00	842,800.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	91,063,300.00	88,693,839.90
210401	Бичиг хэрэг	6,784,700.00	6,072,090.00
210402	Тээвэр, шатахуун	50,335,200.00	49,035,950.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	6,012,100.00	5,967,299.90
210404	Ном, хэвлэл	937,600.00	683,600.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	5,462,600.00	5,436,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	21,531,100.00	21,498,900.00
2105	Нормативт зардал	106,943,100.00	97,105,959.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	39,470,700.00	39,466,000.00
210502	Хоол, хүнс	61,935,400.00	52,393,459.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	5,537,000.00	5,246,500.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	52,186,700.00	52,072,900.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	34,003,700.00	33,976,300.00
210602	Тавилга	0.00	0.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	583,300.00	583,000.00
210604	Урсгал засвар	17,599,700.00	17,513,600.00
2107	Томилолт, зочны зардал	10,702,900.00	8,376,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	10,702,900.00	8,376,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	11,049,200.00	8,502,736.00

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,853,400.00	2,524,500.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	2,066,400.00	1,879,200.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	639,000.00	461,550.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	537,900.00	220,274.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	220,000.00	121,000.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	2,761,300.00	2,378,500.00
210807	Газрын төлбөр	971,200.00	917,712.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	77,603,300.00	70,755,160.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	67,270,400.00	60,896,410.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	10,332,900.00	9,858,750.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	46,702,400.00	46,626,145.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	46,702,400.00	46,626,145.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	42,064,700.00	42,061,720.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	4,637,700.00	4,564,425.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	247,135,300.00	194,259,980.00
223001	Бусад хөрөнгө	247,135,300.00	194,259,980.00
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	239,958,900.00	0.00
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	239,958,900.00	0.00
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	3,304,189,800.00	3,032,579,594.81
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	2,032,565,800.00	1,999,009,626.38
310003	Тусгай зориулалтын шилжүүлгээс санхүүжих	1,851,683,900.00	1,818,127,747.38
310004	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	180,881,900.00	180,881,879.00
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	893,141,700.00	859,512,229.43
320001	Орон нутгийн төсвөөс	893,141,700.00	859,512,229.43
33	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	59,520,000.00	56,943,930.00
330002	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих	59,520,000.00	56,943,930.00
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	318,962,300.00	117,113,809.00
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	156,200,000.00	88,113,809.00
350002	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	0.00	29,000,000.00
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	162,762,300.00	0.00
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	184,001,340.38
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	278,497,564.61
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	1,182.00	1,182.00
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	7.00	7.00
610001	Төсвийн байгууллага	7.00	7.00
610002	Төсвөөс гадуур байгууллага	0.00	0.00
62	АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	155.00	155.00
620001	Удирдах ажилтан	14.00	14.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	97.00	97.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	31.00	31.00
620004	Гэрээт ажилтан	13.00	13.00
63	СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (ЖИЛИЙН ДУНДЖААР)	865.00	865.00

630	ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛЬД СУРАЛЦАГЧИД	676.00	676.00
630001	Төрийн өмчит ЕБС	676.00	676.00
631	СУРГУУЛИЙН ӨМНӨХ БОЛОВСРОЛЫН БАЙГУУЛЛАГА	189.00	189.00
631001	Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	189.00	189.00
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	155.00	155.00
650001	Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	10.00	10.00
650002	Төрийн тусгай албан хаагч (ТТ)	0.00	0.00
650003	Ажлын албаны албан хаагч (АА)	0.00	0.00
650004	СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	61.00	61.00
650006	Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	4.00	4.00
650008	Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	23.00	23.00
650009	Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	38.00	38.00
650010	Гэрээт ажилтан	11.00	11.00
650011	Улс төрийн албан хаагч (УТ)	8.00	8.00

2.6. АУДИТ ХИЙСЭН НЭГТГЭСЭН НЭМЭЛТ ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ТЗ цэвэр дүн
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	236,941,154.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	187,441,154.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	133,348,154.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	40,660,028.00
210101	Үндсэн цалин	26,135,437.00
210102	Нэмэгдэл	14,524,591.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	5,169,941.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	5,169,941.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	11,914,342.00
210401	Бичиг хэрэг	1,326,542.00
210402	Тээвэр, шатахуун	8,727,800.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	400,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,460,000.00
2105	Нормативт зардал	49,015,431.00
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	46,359,231.00
210502	Хоол, хүнс	2,656,200.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	2,280,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	2,280,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1,552,812.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	852,812.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	700,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	22,755,600.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	18,150,600.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	4,605,000.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	54,093,000.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	52,610,000.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	52,610,000.00
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	1,483,000.00
213305	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	1,483,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	49,500,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	49,500,000.00
223001	Бусад хөрөнгө	49,500,000.00
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	236,941,154.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	236,941,154.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	16,591,000.00
131103	ЗГНХ, ЗДНХөрөнгө, түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	9,896,000.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	58,265,000.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	152,189,154.00

3. Аудитын тайлан

3.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд шалгагдагч этгээд, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын талаар болон аудитын явцад илрүүлсэн алдаа, зөрчил, гаргасан шийдэл, анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал болон аудитын санал дүгнэлт, түүний үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Т.Амармэнд гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер М.Бат-Амгалан, дарга, тэргүүлэх аудитор М.Батсуурь нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Увс аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2022 оны 03 дугаар сарын 05-ны өдрийн 37 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

3.2 Шалгагдагч этгээд, түүний орчин ба дотоод хяналт

Өндөрхангай сумын Засаг дарга нь *Иргэдийн амьдрах эрүүл тав тухтай, аюулгүй орчин бий болгох, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг өргөжүүлэх замаар өрхийн орлого нэмэгдүүлсэн ШИНЭ-ӨНДӨРХАНГАЙ* гэсэн зорилгын дор үйл ажиллагааны чиглэл зорилтоо тодорхойлон ажиллажээ.

Дээрх эрхэм зорилгынхоо хүрээнд дор дурдсан үйл ажиллагааны стратегийн зорилтыг хэрэгжүүлэхээр тодорхойлсон байна. Үүнд:

- Цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх
- Түүх, ёс заншлаа сэргээн хамгаалах, түгээн дэлгэрүүлэх замаар нийгмийг соён гэгээрүүлэх
- Боловсролын салбарын өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх
- Эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах, эрүүл идэвхтэй амьдралын хэвшлийг дэлгэрүүлэх
- Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх
- Ажлын байр, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх
- Иргэдийн эрүүл, аюулгүй, тав тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх
- Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах
- Орчны бохирдлыг бууруулах
- Байгалийн нөөцийг хамгаалах, зохистой ашиглалтыг дэмжих зорилтуудыг дэвшүүлэн ажиллаж байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрддөг хууль, тогтоомж, бодлого, журамд дараах өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- Төсвийн тухай хууль
- Малын тоо толгойн албан татварын тухай хууль
- Нийгмийн даатгалын сангийн 2021 оны төсвийн тухай хууль
- Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2021 оны төсвийн тухай хууль

- Коронавируст халдвар /ковид-19/-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай
- Засгийн газрын 2021 оны 43 дугаар тогтоолоор “төсвийн хэмнэлтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай”

Шалгагдагч этгээдийн удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Сумын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд мөрдөх тусгайлан баталсан Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг байхгүй бөгөөд Сангийн яамнаас гаргасан бодлого шийдвэрүүдийг хэрэгжүүлэн и-баланс цахим программ хангамж ашиглан холбогдох хууль тогтоомж, Нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцүүлэн, үйл ажиллагааны онцлогт тохируулан ашиглаж байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагатай гэж үзэж шалгахад дотоод аудитын чиг үүрэг бүхий аймгийн Засаг даргын тамгын газрын санхүү төрийн сангийн хэлтсээс Өндөрхангай сумын төрийн сангийн 2021 оны эхний хагас жилийн баримтыг татан авч 4 бүлэг 6 асуудлаар хяналт шалгалт хийж 4 зөвлөмж өгснийг хэрэгжүүлэн ажилласан байна. Өндөрхангай сумын Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын 2021 оны санхүүгийн үйл ажиллагаанд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас хяналт шалгалт хийгээгүй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн хүлээн зөвшөөрөхүйц санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал гэж үнэлсэн.

3.4 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “Дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн үе шатанд материаллаг байдлыг нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлаар тооцож 26.6 сая төгрөгөөр тогтоосныг гүйцэтгэлийн үе шатанд өөрчлөхгүйгээр нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 3,332.0 сая төгрөгийн 1 хувь буюу 33.3 сая төгрөгөөс 80 хувиар тооцож 26.6 сая төгрөгөөр тогтоолоо. Материаллаг байдлыг шинж чанарын хувьд авч үзээгүй болно.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

3.5 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 1,773.6 сая төгрөгөөр буюу 35.0 хувиар өссөн байна. Өмнөх оны үзүүлэлтээс өөрчлөлт гарсан мөнгөн хөрөнгө, авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгийн данс байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

	/сая.төгрөг/		
Мөнгөн хөрөнгө	308.4	545.2	236.8
Авлага	191.9	272.0	80.1
Урьдчилгаа	0.0	0.0	0.0
Бараа материал	184.3	225.3	41.0
Үндсэн хөрөнгө	4,372.2	5,787.9	1,415.7
Нийт хөрөнгийн дүн	5,056.9	6,830.5	1,773.6
Нийт өр төлбөр	12.3	33.9	21.6
Цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	5,044.6	6,796.6	1,752.0
Засгийн газрын хувь оролцоо	5,044.6	6,796.6	1,752.0
Өр төлбөр, цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	5,056.9	6,830.5	1,773.6

Эх сурвалж: Өндөрхангай сумын Засаг даргын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.5.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 545.2 сая төгрөг болж 236.8 сая төгрөгөөр өссөн нь орон нутгийн ерөнхий орлого, Орон нутгийн хөгжлийн сан, Сум хөгжүүлэх сан, Эрүүл мэндийн төвийн мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл нэмэгдсэнээс шалтгаалжээ.

Аудитын илрүүлэлт:

Өндөрхангай сумын Засаг даргын тамгын газар:

-Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт заасныг зөрчин дотоод томилолт, бараа үйлчилгээний бусад зардал, шуудан холбоо, байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлыг шууд зардалд бүртгэсэн 91.5 сая төгрөгийн алдаа, зөрчлийг залрууллаа.

Өндөрхангай сумын Соёлын төв:

-Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт заасныг зөрчин дотоод томилолт, аудит, баталгаажуулалт зэрэглэл тогтоох зардал, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний зардлыг шууд зардалд бүртгэсэн 0.3 сая төгрөгийн алдаа, зөрчлийг залрууллаа.

3.5.2 Авлага

Авлага дансны үлдэгдэл 272.0 сая төгрөг болж 80.1 сая төгрөгөөр өссөн нь Хүүхдийн цэцэрлэг, Ерөнхий боловсролын сургууль, Эрүүл мэндийн төвийн авлага нэмэгдсэнээс шалтгаалжээ.

3.5.3 Бараа материал

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 225.3 сая төгрөг болж 41.0 сая төгрөгөөр өссөн нь Хүүхдийн цэцэрлэг, Сум дундын ойн анги, Ерөнхий боловсролын сургууль, Эрүүл мэндийн төвийн бараа материал нэмэгдсэнээс шалтгаалжээ.

3.5.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 5,787.9 сая төгрөг болж 1,415.7 сая төгрөгөөр өссөн нь улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, орон нутгийн хөгжлийн сангийн эх үүсвэрээс бэлтгэсэн үндсэн хөрөнгө нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Аудитын илрүүлэлт:

Өндөрхангай сумын Хүүхдийн цэцэрлэг:

- Санхүүгийн тайланд 736.8 сая төгрөгийн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар баригдсан барилгыг үндсэн хөрөнгийн дансанд тусгаагүй байсныг залрууллаа.

3.5.5 Өр төлбөр

Өр төлбөр дансны үлдэгдэл 33.9 сая төгрөг болж 21.6 сая төгрөгөөр өссөн Сум дундын эмнэлгийн тайлан нэгтгэсэнтэй холбоотой байна.

Аудитын илрүүлэлт:

Өндөрхангай сумын Засаг даргын тамгын газар:

-Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3 дахь заалтад "Санхүү, төсвийг зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх", 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх заалтад "Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах" 6.4.8 дахь заалтад "Төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх", 14 дүгээр зүйлийн 14.4 дэх хэсэгт "Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ", 14.4.3 дахь заалтад "Бүх өр төлбөр", 20 дугаар зүйлийн 20.2.5 дахь заалтад "Дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах" гэж заасныг зөрчин 2020 онд Өндөрхангай сумын Орон нутгийн хөгжлийн сангийн санхүүжилтээр хийгдсэн баруун голын гүүрний засварын үлдэгдэл 4.0 сая төгрөгийг нэмэлт санхүүжилтийн татан төвлөрүүлэлт дансанд төвлөрүүлснийг санхүүгийн тайланд авлагаар бүртгэсэн боловч гүйцэтгэгч компанид өгөх өглөг бүртгээгүй байна. Тайлант онд санхүүгийн тайланд тусгаагүй дээрх өглөгийг гүйцэтгэгч компанид шилжүүлсэн зөрчилд Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4 дэх хэсэгт "Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ", 14.4.3 дахь заалтад "Бүх өр төлбөр" заалтыг хэрэгжүүлэн ажиллах зөвлөмж өглөө.

Засгийн газрын оролцоо дансны үлдэгдэл 6,796.6 сая төгрөг болж 1,752.0 сая төгрөгөөр буюу 34.7 хувиар өссөн байна

2021 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангаар нийт орлого өмнөх оноос 1,403.6 сая төгрөгөөр буюу 41.5 хувиар өссөн байна.

Нийт зардал өмнөх оноос 13.9 сая төгрөгөөр буюу 0.5 хувиар буурсан байна.

Өмчийн өөрчлөлтийн тайлангаар нягтлан бодох бүртгэлийн залруулга 1.4 сая төгрөгөөр хийгдсэн байна.

3.5.6 Орлогын данс

Тайлант онд татварын орлого 311.8 сая, татварын бус орлого 341.0 сая, тусламж санхүүжилтийн орлого 3,230.2 сая, нийт 3,883.0 сая төгрөгийн үйл ажиллагааны орлого орсон байна.

3.5.7 Зардлын данс

Зардлын данстай холбоотой Төсвийн шууд захирагчид 6.4 сая төгрөгийн зөрчил илэрлээ.

Аудитын илрүүлэлт:

Өндөрхангай сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал:

- Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зардлаас 0.5 сая төгрөгийн 235 л бензинийг ямар ажлаар явсан нь тодорхойгүй, замын хуудасгүй, хийсэн ажлын тайлангүйгээр зарцуулсан зөрчилд албан шаардлага өглөө.

Өндөрхангай сумын Ерөнхий боловсролын сургууль:

- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4.6 дахь заалтад "Бүх зардал" гэж заасныг зөрчин 2019 оны санхүүгийн тайланд хоолны зарлагыг 5,684.8 мянган төгрөгөөр дутуу илэрхийлсэн алдааг Санхүү хяналт аудитын албаны тогтоосон акт, хоолны зардлын түүврийг үндэслэн 2021 оны санхүүгийн тайланд 5.6 сая төгрөгийн хоол хүнсний зардлыг бүртгэж залрууллаа.

Өндөрхангай сумын Эрүүл мэндийн төв:

- Суутган тооцоогүй цалингийн урьдчилгааны 0.3 сая төгрөгийг зардалд бүртгэсэн байсныг санхүүгийн тайланд авлага тусгуулан залрууллаа.

3.6 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.6.1 Төсвийн төлөвлөлт

Өндөрхангай сумын 2021 оны төсвийг сумын ИТХ-ын 2020 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн 2/05 дугаар тогтоолоор 3,193.4 сая төгрөгөөр баталж 2021 оны 09 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 4/05 дугаар тогтоолоор тодотгол хийж анх баталсан дүнгээс 110.7 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 3,304.1 сая төгрөгөөр баталсан байна.

3.6.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант онд төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 3,304.1 сая төгрөгийн төсөв баталснаас 1,851.6 сая төгрөгийг улсын төсвөөс, 893.1 сая төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс, 180.8 сая төгрөгийг орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас, 59.5 сая төгрөгийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас, 156.2 мянган төгрөгийг үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос, 162.7 сая төгрөгийг урьд оны үлдэгдлээс санхүүжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 1,818.1 сая, орон нутгийн төсвөөс 859.5 сая, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас 180.8 сая, эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 56.9 сая, үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос 88.1 сая, туслах үйл ажиллагааны орлогоос 29.0 сая, нийт 3,032.5 сая төгрөгийн санхүүжилт авч урсгал үйл ажиллагаанд 2,938.1 мянган төгрөгийг зарцуулж орон нутгийн төсөвт 55.4 сая, улсын төсөвт 33.5 сая, нийт 88.9 сая төгрөгийг буцаан төвлөрүүлсэн байна.

Тайланд онд улсын төсвөөс 33.5 сая, орон нутгийн төсвөөс 33.6 сая, эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 2.5 сая, үйл ажиллагааны орлогоос 201.8 сая, нийт 271.6 сая төгрөгийн санхүүжилт дутуу олгосон байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 2,938.1 сая төгрөг буюу 88.9 хувьтай байна.

Өндөрхангай сумын ИТХ-ын 2021 оны 09 дүгээр сарын 08-ны өдрийн сумын 2021 оны тодотгосон төсөв батлах тухай 05/01 дүгээр тогтоолд зааснаар Өндөрхангай сумын Засаг дарга тайлант онд 69.3 сая төгрөгийн орлого орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэхээр батлагдсанаас гүйцэтгэлээр 362.8 сая төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж, төлөвлөгөөг 523.5 хувиар биелүүлсэн байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Дээд шатны төсвийн захирагчаас 58.3 сая, ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан 13.9 сая, төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс ирсэн хандив 16.6 сая, төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого 148.1 сая, нийт 236.9 төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж 236.9 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.7 Асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсэг

АОУС 706.7-д тодорхойлсон тодорхой бус байдал үүссэн, хэрэглэгчдэд хамааралтай санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудалгүй болно.

3.8 Аудитын гол асуудал

АОУС 706.1-д тодорхойлсон тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад үлэмж нөлөө үзүүлэх асуудлууд байхгүй болно.

3.9 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасан байна.

3.9.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2021 оны А/108 дугаар тушаалаар баталсан ерөнхий чиглэлийн дагуу Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өмнөх онд зөвлөмж, албан шаардлага өгсөн болон эрсдэл бүхий байгууллагыг түүвэрт хамруулан шалгасан. Өндөрхангай сумын Засаг даргын хувьд Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил өмнөх аудитаар илрээгүй байсан тул Шилэн дансны үйл ажиллагаа, мэдээлэлд хийх нийцлийн аудитаар шалгахаар шийдвэрлэв.

Тайлант хугацаанд www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд оруулбал зохих 157 мэдээллээс хугацаандаа оруулсан 151, хугацаа хоцроож мэдээлсэн 4 мэдээлэл байна. Мэдээлэх хугацаа болоогүй 2 мэдээлэл байна.

3.9.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд зөрчилтэй асуудал байхгүй байна.

3.10 Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар 2.3 сая төгрөгийн акт тогтоосныг Өндөрхангай сумын Цэцэрлэгийн 2021.05.13-ны 08 албан бичиг, холбогдох баримтын хамт биелэлтийг ирүүлсэн байна.

3.11 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Сумын ЗДТГ нь Аймгийн Засаг даргын 2021 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн А/43 дугаар захирамжаар сумдын Засаг даргын тамгын газрын, багийн бүтэц орон тоог батлахдаа гэрээт ажилтны орон тоог батлаагүй байна.

Өндөрхангай сумын Эрүүл мэндийн төв нь 2021 оны санхүүгийн тайланд Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих төлбөрт үйлчилгээний орлогын 119,987.7 мянган төгрөгийн авлага тусгагдсан байна. 2022 оны 1 дүгээр сард санхүүжилтийг олгосон байна.

Сумын ИТХ-ын Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх зардлыг улс орныг хамарсан Ковид-19 цар тахлын улмаас аудитыг цахимаар хийж байгаагаас шалтгаалан байгууллага дээр ажиллаж нарийвчилсан горим сорил хэрэгжүүлэх, хөрөнгийн биет тооллого хийх гэх мэт хөрөнгийн хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлэх нөхцөл байдал хязгаарлагдмал байсныг тус тус дараагийн аудитын хугацаанд анхаарах нь зүйтэй гэж үзлээ.

3.12 Харьяа байгууллагуудын аудитын дүнгийн талаар

Өндөрхангай сумын Засаг даргын 2021 оны нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд харьяа 7 төсвийн байгууллага, 3 тусгай сан, нийт 10 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 7 байгууллагад дүгнэлт гаргаж, 3 санг түүвэрт хамруулсан.

Аудитад хамрагдсан төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа 7 байгууллагын санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй” санал дүгнэлт өгсөн байна.

Харьяа байгууллагуудад хийсэн аудитаар нийт 838.9 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илрүүлснээс 834.4 сая төгрөгийн алдаа зөрчлийг аудитын явцад залруулж, 0.5 сая төгрөгийн зөрчилд 1 албан шаардлага, 4.0 сая төгрөгийн зөрчилд 1 зөвлөмж өгсөн.

Харьяа байгууллагуудын аудитаар илэрсэн алдаа зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

д/д	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
				Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	ИТХ	1	0.5					1	0.5		
2	ЗДТГ	2	95.5	1	91.5					1	4.0
3	ЕБС	1	5.6	1	5.6						
4	ЭМТ	1	0.2	1	0.2						
5	Цэцэрлэг	1	736.8	1	736.8						
6	Соёлын төв	1	0.3	1	0.3						
Дүн		8	838.9	5	834.4			1	0.5	1	4.0

4. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар нийт 0.2 сая төгрөгийн 1 алдаа илэрснийг аудитын явцад сумын Засаг даргын тамгын газрын санхүүгийн тайланд залруулга хийлгэв.

4.1 Залруулсан алдаа

Аудитаар нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналын алдаатай дараах залруулгыг санхүүгийн тайланд тусгаж, баталгаажуулав. Үүнд:

Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4 дэх хэсэгт “Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ”, 14.4.2 дахь заалтад “Бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага” гэж заасныг зөрчин сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар худалдан авсан зөөврийн байрыг 0.2 сая төгрөгөөр данс бүртгэлд дутуу бүртгэснийг аудитын явцад залрууллаа.

5. Аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

№	Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа, зөрчлийн		Үүнээс							
				Залруулга		Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
1	Өндөрхангай сумын Засаг дарга	1	0.2	1	0.2						
НИЙТ		1	0.2	1	0.2						

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ

ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР /М.БАТСУУРЫ/

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР /М.БАТ-АМГАЛАН/

БЭЛТГЭСЭН: АУДИТОР

/Т.АМАРМЭНД/

2022 оны 03 сарын 23-ны өдөр